PODPIS ZAUFANY
MARIA ZOFIA
CZEREPANIAK-WALCZAK
26.07.2026 18:55:25 GMT+0200
Dokument podpisany elektronicznie
podpisem zaufanym

Prof. Maria Czerepaniak-Walczak
Uniwersytet Szczeciński

Opinia

o osiągnięciach naukowych dr Anny Bilon-Piórko

w związku z ubieganiem się o uzyskanie stopnia naukowego doktora habilitowanego

przygotowana zgodnie z uchwałą Rady Dyscypliny Naukowej Pedagogika Federacji Naukowej WSB-Merito z 18 czerwca 2026 r. oraz umową z 7 lipca 2026 nr 26/2025/2026

1. Uwagi wstępne

Dr Anna Bilon-Piórko jest absolwentką pedagogiki (2007) i filozofii (licencjat 2009). Obydwa kierunki studiów ukończyła w Uniwersytecie Zielonogórskim. Stopień doktora nauk społecznych uzyskała w 2014 roku w Dolnośląskiej Szkole Wyższej we Wrocławiu, na podstawie rozprawy doktorskiej pt.: *Poradnictwo kariery w Holandii – założenia, organizacja, perspektywy aplikacji w Polsce*, napisanej pod kierunkiem prof. dr hab. Józefa Kargula.

Od 2009 roku zatrudniona jest w Dolnośląskiej Szkole Wyższej we Wrocławiu (obecna nazwa uczelni: kolejno na stanowisku asystenta i adiunkta (od 2014 r.). Ponadto pracowała jako wykładowczyni na podstawie umowy zlecenia w innych ośrodkach akademickich (Poznań - UAM, Kraków - Ignacjanum, Zielona Góra – UZ oraz Wrocław – Uwr.). Ma również doświadczenie w pracy w zagranicznych ośrodkach akademickich. Od 01.01.2024 do 31.12.2027 roku jest w Wielkiej Brytanii w Centre for Lifelong Learning, w Uniwersytecie of Warwick jako zewnętrzna egzaminatorka/niezależna ekspertka, a od 19.03.2025 d0 19.03 2028 roku jest nominowana jako badaczka stowarzyszona (Affiliated Researcher) w School of Education and Communication Uniwersytetu Jönköping w Szwecji. Ponadto w 2024 roku otrzymała stypendium Aarhus University Research Foundation i odbyła staż badawczy w Uniwersytecie w Aarhus (Dania). Te miejsca aktywności badawczej i edukacyjnej świadczą o aktywności dr Anny Bilon-Piórko w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej, w szczególności zagranicznej, w środowisku międzynarodowym. Oznacza to, że kandydatka do stopnia naukowego doktora habilitowanego wypełnia art. 219 ust.1 pkt. 3 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.).
Dorobek naukowy załączony do dokumentacji składa się z 3 monografii, 21 artykułów w czasopismach krajowych i zagranicznych oraz 11 rozdziałów w pracach zbiorowych. Wszystkie teksty są recenzowane.

Według załączonej dokumentacji wkład habilitantki w powstanie prac współautorskich polegał na opracowaniu ogólnej koncepcji, prowadzeniu badań i kompleksowym przygotowaniu publikacji.

2. Opinia o osiągnięciach naukowych wskazanych przez Habilitantkę jako podstawa ubiegania się o stopień naukowy doktora habilitowanego

Ustawowy zapis o osiągnięciach naukowych (liczba mnoga) powoduje, że w opinii odnoszę się do trzech komplementarnych i synergicznych grup dorobku naukowego dr Anny Bilon -Piórko. Zachowuję przy tym porządek wskazany przez habilitantkę i w takiej kolejności opiniuję osiągnięcia.

Jako pierwsze osiągnięcie dr A. Bilon-Piórko wskazała cykl publikacji, który zatytułowała: *Pedagogika sprawczości na rzecz sprawiedliwości społecznej. Relacyjne ontologie praktyk*

pomocowych i aktywizmu społecznego. Na ten cykl składa się autorska monografia [(Nie)oczywiste splątania. Sprawiedliwość społeczna w praktykach pomocowych (2025) Wrocław, ss. 154] oraz 5 recenzowanych artykułów opublikowanych w międzynarodowych czasopismach (*British Journal of Guidance and Counselling*, *Adult Education Quarterly*, *International Journal for Educational and Vocational Guidance*, *Dyskursy Młodych Andragogów)* i 2 rozdziałów w pracach zbiorowych w wydawnictwach *Routledge* i *Brill.*

Pierwszy element tego cyklu – monografia – jest interesującym przykładem synergicznego oddziaływania poznania i działania, wzajemnego wpierania się idei i praktyk w celu rozumienia i wyjaśniania mechanizmów rządzących sprawczością ludzi, materialności i teorii. Autorka zaprezentowała poznawczy potencjał realizmu sprawczego w celu poznania mechanizmów rządzących sprawczością zmiany w procesie badania. Zastosowana siatka dyfrakcyjna umożliwiła czytanie materiału empirycznego teoriami, a teorii materiałem empirycznym.

Poszukiwanie odpowiedzi na pytanie organizujące porządek poznania: Jak(a) sprawiedliwość społeczna jest wytwarzana (materializowana) w praktykach pomocowych? (s, 46) prowadzone było przy otwartym warsztacie badawczym. Jakkolwiek przedmiotem badania jest „splątany kłębek" idei i praktyk, poszczególne zjawiska wypełniające ten kłębek analizowane są również jako pojedyncze wątki, przedstawiane są w swoistych dla nich splątaniach. W efekcie praktykowanie sprawiedliwości społecznej w działaniach pomocowych jawi się jako „plątanina", zazębiających się, synergicznych (albo hamujących) sprawczości. Gdyby kolorami oznaczyć główne elementy splątania, byłyby to trzy kolory: a) dyskursy, praktyki i subiektywność albo b) materialność, idee, subiektywność. Ale zaistniała też obiektywność subiektywności – zmęczenie, reakcje na dziejące się sprawy; elementy autoetnograficznych opisów drogi badawczej. Subiektywność badacza/badaczki to kolejne „nici" w „splątanym kłębku".

Konkludując opinię o monografii, stwierdzam, że jest to interesujące borderliologiczne studium dwóch zjawisk, ale także inspirująca trajektoria badawcza, w której badanie sprawczości jest jednocześnie interwencją w świat – praktyką, która współtworzy to, co bada i oddziałuje na badające podmioty. Odkryte przez autorkę wzorce dyfrakcyjne ilustrują dynamikę sprawiedliwości społecznej w praktykach pomocowych. Pozwalają ukazać najistotniejsze splątania, (nie)oczywiste intra-akcje, budując tym samym nową wiedzę o badanym fenomenie. Odsłonięcie i objaśnienie warsztatu badawczego sprawiają, że poza wartością poznawczą w aspekcie merytorycznym, monografia jest źródłem inspiracji badawczych.

W artykułach składających się na tę część osiągnięć naukowych znajdują się zarówno krytyczne analizy pojęć relacyjności i sprawczości, jak i wyniki badań empirycznych - praktyk społecznych. Autorka także skupia uwagę na interesującej kategorii sprawczości poszerzonej. Wskazuje przy tym, że sprawczość jako kategoria analityczna jest również istotna dla wielu obszarów badań, w tym, między innymi, współzależności między uczeniem się a indywidualnymi wymiarami sprawczości.

Sumując opinię o tym osiągnięciu, stwierdzam, że autorka wprowadza atrakcyjną poznawczo i ważną koncepcję pedagogiki sprawczości na rzecz sprawiedliwości społecznej. Interesująca oraz atrakcyjna i owocna poznawczo jest praktykowana przez habilitantkę borderologia, to znaczy interdyscyplinarne podejście do badania dwóch lub więcej zbiorów zjawisk, które są złożone i obejmują zarówno rzeczywiste granice zjawiskowe, jak i dyscyplinarne granice koncepcyjne. Jest to poznawanie dwóch przenikających się, wzajemnie na siebie oddziałujących, (stymulująco bądź hamująco) klas zjawisk, w tym przypadku sprawiedliwości społecznej oraz praktyk pomocowych, uczenia się i społecznego aktywizmu. W wielu kontekstach teoretycznych i analizie wyników badań wykorzystywana jest interesująco poznawczo kategoria uwikłania.

Drugim osiągnięciem naukowym jest cykl publikacji przed- i podoktorskich, których przedmiotem jest **krytyczna pedagogika poradnictwa kariery** w cyklu życia. Na ten cykl składa się autorska monografia pt.: Strukturacja poradnictwa kariery w Holandii. Między specyfiką kulturową a neoliberalną zmianą (DSW, Wrocław 2016, ss. 223), współautorska monografia (Bielecki, J., Bilon-Piórko, A., (2026). *Całożyciowe poradnictwo zawodowe wobec specjalnych potrzeb edukacyjnych. Teorie, polityki, praktyki w perspektywie europejskiej i krajowej.* Instytut Badań Edukacyjnych – Państwowy Instytut Badawczy, ss. 128), a także 10 artykułów (autorskich i współautorskich), w tym raporty z badań empirycznych, artykuły przeglądowe i eseje naukowo-krytyczne oraz 4 rozdziały w pracach zbiorowych.

Autorska monografia pt.: Strukturacja poradnictwa kariery w Holandii. Między specyfiką kulturową a neoliberalną zmianą jest pokłosiem rozprawy doktorskiej, w której rozwijana jest kategoria poradnictwa kariery jako podmiotowego procesu społecznego uwikłanego w kontekst kulturowy oraz w neoliberalny ład struktury społecznej. Treść monografii cechuje wysoka wartość informacyjna oraz pogłębiona analiza interpretacji poradnictwa kariery w kontekście założeń teorii strukturacji.

Monografia pt.: *Całożyciowe poradnictwo zawodowe wobec specjalnych potrzeb edukacyjnych. Teorie, polityki, praktyki w perspektywie europejskiej i krajowej* jest informatorem i poradnikiem adresowanym do osób zajmujących się całożyciowym

poradnictwem zawodowym w ogóle, a poradnictwem zawodowym osobom ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oraz młodzieży z grup ryzyka (w tym NEET i osób z grup defaryzowanych), w szczególności. Mimo stwierdzenia (s. 9): „Termin «indywidualne potrzeby edukacyjne» rozumiany jest szerzej niż kategorie specjalnych potrzeb edukacyjnych wyodrębniane na gruncie pedagogiki specjalnej czy psychologii i uwzględnione w aktach prawnych", w książce występuje wyrażenie „osoby ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi" (m.in. w tytule książki i rozdziałów 1: Definicje i konteksty poradnictwa zawodowego dla osób ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi i rozdziału 2: Poradnictwo zawodowe dla osób ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Skupienie się na tej grupie beneficjentów poradnictwa zawodowego wynika z tego, że korzystają oni nie tylko z doradztwa w systemie szkolnym, ale także poprzez uczestniczenie w edukacji pozaformalnej, w procesie edukacji dorosłych.

W treściach publikacji poświęconych problematyce poradnictwa na podkreślenie zasługuje uznanie go za przedmiot pogłębionej refleksji nad biografią edukacyjną i zawodową osoby oraz krytycznej analizy polityk i organizacji doradztwa kariery.

Zawartość treściową tego cyklu osiągnięcia naukowego cechuje wielokrotny namysł nad istotą i specyfiką procedur i procesów poradnictwa. Autorka tekstów sięga do teorii wyjaśniających te procesy w różnych kontekstach społecznych, politycznych, kulturowych i edukacyjnych. Wyniki badań stanowią ważny wkład w rozwój krytycznej pedagogiki poradnictwa kariery.

W artykułach konsekwentnie używane jest wyrażenie „poradnictwo kariery". Jest to ważne wyrażenie ze względu na pole problemowe, które jest przedmiotem analiz i badań empirycznych. Zadania doradcy realizowane są w dynamicznie zmieniających się warunkach życia, które oddziałują na stabilizację życiową i zawodową dorosłych, zakłócając ją. Właśnie krytyczna analiza tych warunków jest kontekstem opisów i interpretacji pracy doradców. Te analizy i opisy obejmują zarówno krajowe, jak i międzynarodowe doświadczenia. Doradztwo karier mieści w sobie nie tylko zawodową sferę życia, ale także aktywności poza pracą, w tym aktywność obywatelską. Wymaga to zmiany podejścia do pracy i edukacji doradców. Ta nazwa doradztwa - poradnictwo kariery - nie jest zwykłym zabiegiem semantycznym. Jest radykalną zmianą ontologii. Poradnictwo kariery staje się integralnym elementem wielowymiarowego procesu LLL. Praktyki pomocowe wykraczają w takim podejściu poza wąskie ich pojmowanie.

Trzecim elementem osiągnięć naukowych dr Anny Bilon-Piórko są artykuły i rozprawy, w których podejmowana jest problematyka edukacji dorosłych. Prowadzone badania i analizy skupione są na edukacji i pozaformalnym uczeniu się z rynkiem pracy i poradnictwem zawodowym. Przedmiotem badań są te zjawiska w kontekście lokalnym i międzynarodowym. W efekcie wyniki badań wpisują się w pedagogikę porównawczą. Nawiasem dodam, że

kryterium komparatystyczne spełnia cały dorobek naukowy habilitantki. W każdym cyklu osiągnięć uwidocznione jest także uwikłanie centralnych kategorii (sprawczości, praktyk pomocowych, poradnictwa i uczenia się) w sprawy i procesy dziejące się w dynamicznie zmieniających się warunkach życia osób i zbiorowości.

3. **Opinia o innych osiągnięciach naukowo-badawczych wskazanych przez Habilitantkę**

Jak wskazałam wyżej, dr Anna Bilon-Piórko aktywnie współpracuje z naukowymi ośrodkami akademickimi. Na podkreślenie zasługuje to, że jest to długotrwała, systematyczna współpraca wymagająca zaangażowania intelektualnego i organizacyjnego. Jednym z wymiernych rezultatów współpracy międzynarodowej jest powołanie w 2022 roku na Uniwersytecie Dolnośląskim DSW grupy badawczej *Critical Studies in Career Guidance*, której liderką jest habilitantka.

O uznaniu i docenieniu jej akademickich kompetencji poza krajem jest powierzenie jej roli recenzentki w międzynarodowych czasopismach, w tym w: *International Journal for Educational and Vocational Guidance*, *European Journal for Research on the Education and Learning of Adults* (RELA)

Obecność dr A. Bilon-Piórko w międzynarodowym środowisku naukowym odbywa się także dzięki grantom naukowym, uczestniczeniu w siedmiu międzynarodowych projektach badawczych (szczegóły w wykazie dorobku naukowego)
oraz w programie Erasmus+

Jest to wyraźnie ponadprzeciętna aktywność naukowa w środowisku międzynarodowym. Tym, co ją wyróżnia, są długotrwałość i długoterminowość oraz struktury instytucjonalne. Jest to bardzo dobra prognoza zarówno dla indywidualnej kariery akademickiej habilitantki, jak i dla pedagogiki w ogóle, a edukacji dorosłych i krytycznej pedagogiki doradztwa w szczególności.

Za swoje osiągnięcia dr A. Bilon-Piórko uzyskała prestiżowe nagrody, w tym, w 2025 roku, nagrodę Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego II stopnia za rozprawę doktorską „Poradnictwo kariery w Holandii – założenia, organizacja, perspektywy aplikacji w Polsce".

4. Inne informacje o aktywności akademickiej Habilitantki

Dr Anna Bilon-Piórko jest aktywną popularyzatorką nauki w kraju i za granicą. Poprzez publikacje naukowe, testowanie narzędzia diagnostycznego oraz ekspertyzy na zamówienie między innymi Veilederforum w Norwegii, IBE PIB, Ośrodka Rozwoju Edukacji (ORE), Fundacji „Krzyżowa", in. upowszechnia aktualną wiedzę o poradnictwie i uczeniu się dorosłych. Ponadto podczas odbywania stażu krajowego (UAM) i wykładów gościnnych, zwłaszcza w instytucjach i placówkach zajmujących się aktywizacją zawodową i edukacją

dorosłych oraz w organizacjach pozarządowych, habilitantka dzieli się swoimi odkryciami i projektami zmiany.

Ważne miejsce w dorobku akademickim dr A, Bilon-Piórko zajmuje praca dydaktyczna i uczestniczenie w kształceniu młodych badaczek i badaczy. Od 2014 roku współpracuje przy organizacji letnich szkół w ramach *European Doctoral Programme in Career Guidance and Counselling* (*ECADOC*). Jest również członkinią komitetu doktorskiego w Uniwersytecie w Helsinkach w procedurze doktorskiej Ilony Fagerström (promotor: prof. Helena Blomberg-Kroll).

Ważnym źródłem akademickich doświadczeń naukowych i organizacyjnych są seminaria i konferencje naukowe. W tym obszarze dorobek A. Bilon-Piórko jest znaczący.

Doświadczenia nabyte w pracach letnich szkół oraz w procedurze doktoryzowania w połączeniu z bogatym dorobkiem naukowym i rozległymi kontaktami międzynarodowymi, a także z pełnieniem roli promotorki pomocniczej są bardzo dobrą prognozą dla promowania młodych kadr badawczych o szerokich horyzontach merytorycznych, epistemologicznych i etycznych.

5. Konkluzja

Analiza zawartości treściowej publikacji autorstwa dr Anny Bilon-Piórko załączonej do dokumentacji wniosku o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego, ukazuje drogę ontologicznej i epistemologicznej orientacji w pracy badawczej od esencjalistycznego, antropocentrycznego i indywidualistycznego rozumienia podmiotu ku relacyjnej, posthumanistycznej oraz procesualnej wizji działania społecznego.

W dorobku naukowym dr Anny Bilon-Piórko na podkreślenie zasługuje interdyscyplinarność i interkulturowość. W pracach badawczych prowadzonych w wielu środowiskach, w wielu krajach i w międzynarodowych zespołach wykorzystywane są teorie pedagogiczne, socjologiczne, filozoficzne i psychologiczne. Charakterystyczne dla prac badawczych dr A. Bilon-Piórko jest wykorzystanie roli i znaczenia teorii w badaniach empirycznych. Teoria nie stanowi tła, kontekstu prowadzonych badań, lecz wchodzi w dynamiczne, transformujące, synergiczne relacje z poznawanymi zjawiskami w wymiarze ontologicznym, epistemologicznym i etycznym. Znajduje to odzwierciedlenie w każdym z przedłożonych do zaopiniowania osiągnięć.

Na swoistym trójnogu: praktyki pomocowe i doradcze, podmiotowy aktywizm oraz sprawiedliwość społeczna osadzona jest koncepcja pedagogiki sprawczości. Istotne jest autorskie pojmowanie sprawczości jako siły reproduktywnej bądź transformatywnej. Jest to interesująca i ważna koncepcja rozwoju osoby i zmiany społecznej. Autorka argumentuje, że

pedagogika sprawczości jest koncepcją, której przedmiotem jest relacyjność i procesualność wzajemnie konstytuujących się działań ludzi i innych bytów (materialnych i niematerialnych). Tak konceptualizowana pedagogika sprawczości nie ogranicza się do opisu rzeczywistości edukacyjnej, ale uczestniczy w jej przekształcaniu, otwierając przestrzeń dla nowych form działania, nowych konfiguracji podmiotowości, nowych idei i praktyk.

Znaczącym wkładem w rozwój pedagogiki jako dyscypliny naukowej jest zaprezentowany w publikacjach warsztat badawczy. Zarówno krytyczna analiza teorii i badanie dyskursów, jak i badania terenowe cechują się wysokim poziomem samoświadomości metodologicznej autorki. Habilitantka praktykuje badania postjakościowe, wprowadza atrakcyjne metody, w tym metodę dyfrakcji jako narzędzie analizy relacyjnej i nieredukcyjnej, wykorzystywane w badaniu różnicy, napięcia i współkonstytuowania się zjawisk społecznych.

O uznaniu naukowych kompetencji dr Anny Bilon-Piórko świadczy jej aktywność w międzynarodowych zespołach badawczych oraz formalne zaangażowanie w realizację zadań w uniwersytetach za granicą.

Z pełnym przekonaniem stwierdzam, że osiągnięcia naukowe oraz krajowa i międzynarodowa aktywność badawcza i edukacyjna dr Anny Bilon-Piórko z nawiązką wypełniają kryteria zawarte w art. 219 ust.1 pkt.1-3 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.).

Kandydatka do stopnia naukowego doktora habilitowanego jest dojrzałą badaczką i organizatorką środowiska naukowego. Cechuje ją wysoki poziom samoświadomości metodologicznej i krytyczna otwartość na nowe wyzwania akademickie. Wnoszę więc o kontynuowanie procedury habilitacyjnej o nadanie dr Annie Bilon-Piórko stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie pedagogika zgodnie z Regulaminem postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w Federacji Naukowej WSB-DSW Merito**.**

Szczecin, 26.07.2026 r.